

Täysistunto

Tiistai 8.12.2015 klo 14.00—4.12

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta annetun lain 16 ja 51 §:n muuttamisesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

21.31 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta annetun lain 16 ja 51 §:n muuttamisesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Valtiontalouden tasapainottamiseksi tarvittavien säästöjen aikaansaamiseksi sekä julkisten menojen hillitsemiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia yleisen asumistuen sekä eläkkeensaajan asumistuen määräytymiseen. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan yleisen asumistuen perusteita tarkistetaan niin, että yleisen asumistuen menot alenevat vuositasolla 25 miljoonaa euroa toimeentulotukimenojen kasvu mukaan lukien. Hallitusohjelman mukaan muutokset asumistuen perusteisiin tehdään vuositarkistusten yhteydessä.

Valtion ensi vuoden talousarvioesitykseen liittyen yhteensä 22 miljoonan euron yleisen asumistuen säästöt ehdotetaan toteutettaviksi asumismenojen perusomavastuuosuutta korottamalla ja soveltamalla ensi vuonna samaa hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärää kuin tänä vuonna. Vuositasolla säästö on 37 miljoonaa euroa. Enimmäisasumismenojen korottamatta jättäminen ei vaikuta etuuden saajien asumistuen tasoon, mutta asumistuen taso ei seuraa mahdollista vuokran nousua, jos asumismenot ovat korkeat. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta huomauttaa, että yleisen asumistuen perusomavastuuosuuden korottaminen ei koske kaikista pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saajia, joita on lähes puolet asumistuen saajista.

Eläkkeensaajan asumistuki on korvaustasoltaan yleistä asumistukea korkeampi, ja asumistuessa määritellyt kohtuulliset asumiskustannukset ovat lähempänä tosiasiallista vuokratasoa kuin yleisessä asumistuessa. Esityksen mukaan eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavien asumismenojen enimmäismäärää ei koroteta asumismenojen muutosta vastaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

vasti ensi vuonna. Muutos vähentää eläkkeensaajien asumistuen menoja vuositasolla 9 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Asumisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan nykyisin neljän eri etuusjärjestelmän kautta eli yleisen asumistuen, eläkkeensaajan asumistuen ja opintotuen asumislisän kautta, ja asevelvollisille maksetaan erillistä asumisavustusta. Eri järjestelmät ovat tasoltaan ja määräytymisperusteiltaan erilaiset. Huomattava osa eläkeläisistä ja opiskelijoista kuitenkin on jo nyt yleisen asumistuen piirissä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa mietinnössään sosiaaliturvan uudistamista valmistelleen Sata-komitean mietintöön, joka ehdotti, että asumistukijärjestelmiä yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan vaiheittain. Sen mukaan asumistuen hallinnollinen tehokkuus paranisi merkittävästi, jos järjestelmiä lähennettäisiin toisiinsa. Komitean mielestä lopullisena tavoitteena tulisi olla koko asumistukijärjestelmän selkeyttäminen. Sata-komitea piti tarpeellisena, että selvitystyötä järjestelmien yhdistämiseksi jatketaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa tässä mietinnössä, että asumisen kustannukset ovat yleisesti nousseet. Lisäksi väestön ikääntyminen nostaa jatkossakin eläkeläisten asumiseen tarvittavan yhteiskunnan tuen määrää. Tutkimusten mukaan myös asumistuen taso heijastuu jossain määrin vuokratasoon. Valiokunta toteaaakin, että asumisen hintaan kasvukeskuksissa tulee pyrkiä vaikuttamaan kasvattamalla eri keinoin asuntojen tarjontaa. Nykyisessä haastavassa valtiontaloudellisessa tilanteessa olisi etsittävä tapoja edistää kohtuuhintaista asumista, jotta asumisen kalleus ei muodostuisi työvoiman liikkuvuuden ja siten työllisyyden kasvun esteeksi.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi kirjata mietintöön jotakin myös lainvalmistelun tasosta. Hallituksen esitys on valmisteltu pikaisella aikataululla, eikä sen valmistelussa ole voitu tavanomaiseen tapaan pyytää lausuntoja tahoilta, joita lakiehdotus koskee. Esityksestä ei ole ehditty myöskään tekemään asianmukaista vaikutusten arviointia. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu vain osittain. Aikataulun tiukkuudesta johtuen ei ole voitu tehdä arvioita muutosten vaikutuksista eri tulotasoilla olevien kotitalouksien toimeentuloon ja kokonaistilanteeseen ottaen huomioon muut etuusjärjestelmiin samanaikaisesti tehtävät muutokset. Esityksen vaikutuksia kuntien menoihin ei myöskään ole arvioitu. Valiokunta toteaaakin, että valtioneuvostossa tulee jatkossa paremmin varmistua siitä, että ehdotettava sääntely on lainvalmistelun keskeiset laatuvaatimukset täyttävää ja että asian eduskuntakäsittelylle jää riittävästi aikaa.

Lopuksi valiokunta painottaa, että toimeenpanosta pitää aikataulun tiukkuudesta huolimatta huolehtia Kelassa niin, etteivät asumistukia koskevat ratkaisut ruuhkaudu.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy vastalause.

21.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo jädäyttää asumistuen enimmäisasumismenot. Päätös tarkoittaa kyllä käytännössä heikennystä asumistukeen. Päätös ei valitettavasti myöskään ole oikeudenmukainen, koska tuet eivät nykyiselläänkään vastaa yleistä vuokratasoa. Tästä kertoo esimerkiksi se, että yli 70 prosenttia yleisen asumistuen saajista ylittää enimmäisasumismenot ja ylitys on keskimäärin 124 euroa. Huomioisin, että monet asumistuen saajat joutuvat nykyisinkin turvautumaan pitkäaikaisesti toimeentulotukeen. Näin ollen jos asiaa mietitään yhteiskuntapoliittisesti, kestävämpi ratkaisu olisi varmistaa, ettei toimeentulotuki muodostu pääasialliseksi tulonlähteeksi.

Eläkkeensaajan asumistuki on herättänyt keskustelua ja myös lupauksia täällä salissaakin. Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenojen jädäytys tarkoittaa käytännössä hei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

kennystä jopa 10 000 eläkkeensaajan asumistuen kohdalla. Tämä näkyy myös hallituksen kaavailuissa miljoonasäästöissä tähän eläkkeensaajan asumistukeen. Hallitus on moneen kertaan julkisuudessa todennut, että eläkkeensaajan asumistuesta ei leikata, mutta käytännössä tämä päätös tarkoittaa säästöjä ja myös heikennyksiä eläkkeensaajan asumistukeen. Mielestäni olisi reilua, että mikäli hallitus lupaa, ettei eläkkeensaajan asumistukea leikata, niin näin myöskään ei tehtäisi. Toiseksi, mielestäni ei ole oikein ottaa heiltä, joilla on ennestäänkin vähän. Mikäli hallituksen esitys toteutuu tämänkaltaisena, tarkoittaa se heikennystä, ja toivoisin, että se rehellisesti myös hallituksen puolelta kerrotaan.

21.39 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Näitä on niin paljon, näitä yleisiä kuristamislakeja, jotka ovat kansantaloudellisesti ja inhimillisesti järjettömiä, että oppositiotakin alkaa jo väsyttää toistella uudestaan ja uudestaan samoja asioita. On myös hirveän turhauttavaa kohta kohdan jälkeen törmätä siihen samaan kritiikkiin, että vaikutusarvioita ei ole tehty, valmistelu on huonoa, mahdolliset taloudelliset vaikutukset ovat tiedossa vain osittain, on ollut kiire, ei ole ehditty tekemään kunnolla, asiantuntijoita ei ole kuultu tai ei ainakaan kuunneltu. Ei näin voi valtakunnan asioita hoitaa. Jos meillä hoidettaisiin omaa kotitaloutta tällä tavalla, niin äkkiä oltaisiin konkurssissa.

Jos meidän ongelmamme on se, että asumistukimenojen kasvu on kestäättömällä tasolla, niin ainoa järkevä toimenpide on vuokra-asumisen merkittävä lisääminen niillä alueilla, joilla vuokrien nousu on kaikkein nopeinta, eli käytännössä suurissa kaupungeissa, erityisesti Helsingissä. Helsingin kaupungin vuokra-asuntotuotanto tällä hetkellä pysyy pystyssä täysin omin voimin saaduilla vuokratuloilla ja itse asiassa pystyy pitämään siitä huolimatta vuokrat sen verran alhaisina, että sinne on koko ajan kova tunku.

Minusta on järjetöntä, että tällaisia toimintamalleja, jotka meillä ovat vakiinnuttaneet paikkansa ja joiden me tiedämme olevan menestyksekkäitä, ei voida laajentaa, jatkaa ja toteuttaa paremmin.

21.41 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosialidemokraattien, vihreiden, vasemmistoliiton sekä kristillisten yhteisen vastalauseen.

Hallitus aikoo jähdyttää yleisen asumistuen enimmäisasumismenot, vaikka ne eivät tälläkään hetkellä vastaa vuokratasoa. Yli 70 prosenttia yleisen asumistuen saajista ylittää enimmäisasumismenot, ja ylitys on keskimäärin noin 124 euroa. Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen.

Tämä on valitettavaa, sillä lakiesitys toisensa jälkeen todetaan, että ihmiset joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen, kun suuntauksen pitäisi olla aivan toinen. Yhteiskuntapolitiittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisten etuuksien hyvä taso, jotta viimesijaisella toimeentulotuella vastataan pääsääntöisesti akuutteihin taloudellisiin tuen tarpeisiin. Tulosi-donnaisuuden nostaminen voi nostaa myös kynnyksen työn vastaanottamiselle, mikä sekään ei ole järkevää politiikkaa.

Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenojen jähdyttäminen tarkoittaa, että arviolta 10 000 tuensaajaa nykyisten lisäksi ylittää enimmäisasumismenot. Tällä hetkellä enimmäisasumismenot ylittyvät 20 prosentilla eli 45 000:lla eläkkeensaajan asumistuen saajista. On kohtuutonta, että hallitus leikkaa pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloa. Kun toimeentulo on tiukka ja asumiskustannukset korkeat, niin pienetkin säästöt vaikeuttavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

arkista toimeentuloa ja saattavat ihmiset esimerkiksi ruoasta tai terveydenhuollosta tinkimiseen.

Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen koskee asumistuen saajia, joiden vuokra on jo korkea. Hallitus laskee sen varaan, että vuokrat eivät nousisi tuen jäädytyksen takia. Tosi-asiassa vuokrat ovat kasvaneet 3 prosentin vuositasolla ja niiden ennakoidaan nousevan edelleen. Emme pidä uskottavana emmekä hyväksyttävänä keinona korkean vuokratason laskemiseen sitä, että pienituloisimpien asumistukea saavien ihmisten asumistukea leikataan. Vain järkevällä asuntopolitiikalla voidaan saada aikaan ratkaisuja, jotka kestävästi hillitsevät asumiskustannusten nousua.

Hallituksen on arvioitava säästöjen vaikutukset. Hallituksen leikkaukset yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajien asumistuesta ovat kohtuuttomia. Hallituksen poukkoileva päätöksenteko on johtanut siihen, että asioita on valmisteltu hyvin nopealla aikataululla ja vaikutusten arvioinnit ovat siitäkin syystä jääneet tekemättä. Hallitus on tekemässä samanaikaisesti useita leikkauksia, joiden yhteisvaikutukset pienituloisten ihmisten arkeen ovat kokonaan arvioimatta. Emme voi hyväksyä tällaista sokeaa säästölinjaa. Pienituloiset maksavat suhteessa enemmän lääkkeitään ja palveluistaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon huikeat lähes 30 prosentin korotukset asiakasmaksuihin kohdistuvat monesti työterveydenhuollon ulkopuolella oleviin työttömiin tai eläkeläisiin — samoihin ihmisiin, jotka saavat asumistukea. Sosiaali- ja terveysetuuksiin tehdään negatiivisiksi painuvia tarkistuksia eli etuuksien leikkauksia. Ensisijaisten etuuksien leikkaukset lisäävät toimeentulotuen tarvetta. Kyse ei ole vain tuloista vaan myös elämän laadusta ja terveydestä. Pienituloisuus yhdessä esimerkiksi terveysongelmien kanssa muodostaa usein toinen toistaan vahvistavan kierteen, jossa helposti laiminlyödään oma hyvinvointi riittävien varojen puutteessa. Hallituksen monet säästöpäätökset kohdistuvat täsmälleen samoihin ihmisiin, eikä mitään arvioita vaikutuksista yksittäiseen kansalaiseen ja ihmiseen ole esitetty. Tarvitsemme arvion paitsi taloudellisista myös hyvinvointiin kohdistuvista vaikutuksista.

Leikkauksilla saatetaan saavuttaa nopeita ja hetkellisiä säästöjä. Pidemmällä aikavälillä ihmisten hyvinvointiin kohdistuvat leikkaukset tulevat kuitenkin kalliimmiksi kuin ongelmien hoitaminen ajoissa hyvin toimivilla palveluilla ja ostovoimaltaan riittävillä etuuksilla. Panostuksia ihmisten hyvinvointiin ei ole kyetty näkemään investointeina (Puhemies koputtaa) vaan kuluerinä, joita leikkaamalla valtiontalous pyritään saattamaan lyhytnäköisesti tasapainoon.

21.47 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on edustaja Kiljusen kanssa tuommoinen läpsystä vaihto -järjestelmä tuossa portailla, että näkökulma aina pikkusen muuttuu, mutta asia on lähtökohtaisesti sama.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on siltä osin rinnastettavissa edelliseen, jossa käsiteltiin lääkekorvausten säästöjä, että myös tähän esitykseen liittyy kohtuullistamisratkaisuja — ikään kuin hallituksen linjan pehmentäminen näissä vaikeissa talousolosuhteissa. Eli hallitus oli alun perin ajatellut yhdistää asumistukijärjestelmän neljästä järjestelmästä kaksi samaan eli tehdä neljästä asumistuen eri määrittelystä kolme ja yhdistää yleisen ja eläkeläisten asumistuen. Tulen siihen yhdistämiseen vielä lopuksi, mutta totean, että hallitus arvioi, että tuon esityksen vaikutukset olisivat olleet niin dramaattisia tietylle joukolle pienituloisimpia eläkeläisiä, että ajatuksesta tällä erää luovuttiin. Pidän sitä perusteltuna ratkaisuna ottaen huomioon valmistelun vähän ajan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

Samalla haluan todeta, että asumistukijärjestelmään kohdistuu nyt kuitenkin pieniä säästöpaineita, mutta on hyvä korostaa, varsinkin nyt näin opposition käytettyä useamman puheenvuoron, että eläkkeensaajan asumistuen nykytaso säilyy. Eläkkeensaajien asumistuen nykytaso säilyy. Mitä tulee yleiseen asumistukeen, siinäkin lähtökohtaisesti nykytaso säilyy, mutta asumismenojen perusomavastuuta korotetaan 40 prosentista 42 prosenttiin. Tämä tarkoittaa noin 100 000 tuensaajan arjessa 9 euron korotusta kuukaudessa. Mitä suuremmat ovat tulot, sitä suuremmat ovat vaikutukset. Eikä kannata jättää huomiotta sitä yksityiskohtaa, minkä valiokuntakin muuten mietinnössään on todennut, että yleisen asumistuen perusomavastuun osuuden korottaminen ei koske kaikkein pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saajia, joita on lähes puolet tämän järjestelmän piirissä olevista ihmisistä.

Eli nykytaso säilyy, ja nämä pienet säästöt, jotka tähän järjestelmään tulevat, koskevat ikään kuin tason säilyttämistä. Väheksymättä niitä — tämä on totta kai merkityksellinen järjestelmä — haluan tähän isompaan kuvaan kiinnittää vielä kahdella tavalla huomiota.

Ensinnäkin valiokuntakäsittelyn jälkeenkään en saanut lähtökohtaisesti varmuutta siitä, mikä on todellisuus suhteessa vuokrahintojen nousun ja asumistuen korottamisen välillä. Me emme ole pystyneet faktuaalisesti tarkasti todentamaan, mutta selviä viitteitä siitä kyllä on, että aina kun olemme korottaneet asumistukijärjestelmän asumistukea, myös vuokrat ovat nousseet, koska suurin osa asumistuesta käytetään nimenomaan vuokra-asumisen kustannuksiin. Tämän järjestelmän osalta kustannukset ovat viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana nousseet useampia kymmeniä prosentteja. Se on merkittävä muutos ja osa tätä hyvinvointiyhteiskuntaa ja myös tätä sosiaaliturvajärjestelmää, josta aika paljon vähemmän puhutaan. Asumistuen kalleus ja hintalappu tässä yhteiskunnassa erityisesti pääkaupunkiseudun korkean asumisen hinnan vuoksi on todella kohtuuton. Näin rohkenisin sanoa. Siksi tämänkin esityksen taustalla meidän pitäisi rohkeasti katsoa yli puoluerajojen sitä, miten voisimme parantaa kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa ja sitä kautta asuntojen saantia täällä pääkaupunkiseudulla. Se on tämän miljardipotin takana, mitä valtiontaloudesta tähän vuositasolla käytetään. Siksi kannattaa tämä 9 miljoonan säästö eläkkeensaajien asumistuessa suhteuttaa nyt tähän isoon miljardikuvaan.

Toinen näkökulma, jonka haluan todeta, liittyy siis tähän kokonaispottiin ja monimutkaiseen järjestelmään. En ainakaan itse rohkenisi täältä väittää, että tuntisin asumistuen järjestelmän joka yksityiskohtaa myöten ottaen huomioon sen järjestelmän äärimmäisen monisyisyyden ja monet vaikuttimet, millä perusteella ihminen tukea saa: perheeseen, asunnon, tulojen ja vaikka minkä monen muun tekijän ansiosta. Siksi lähtökohtaisesti ajatus — jonka muuten aikanaan Sata-komitea Vanhasen kakkoshallituksen aikana esitteli — että asumistukijärjestelmät yhtenäistettäisiin ainakin eläkkeensaajien ja yleisen asumistuen osalta eli vaikkapa työttömän yksinhuoltajan osalta, että näihin tulisi yhtenäiset kriteerit, on minusta lähtökohtaisesti perusteltu ajatus. Se yhdenmukaistaisi, se tasavertaistaisi ja se ennen kaikkea selkeyttäisi ja vähentäisi byrokratiaa, tekisi järjestelmästä läpinäkyvän. Siksi haluaisin todeta, vaikka tämä hallitus perustellusti nyt luopui ajatuksesta johtuen näistä kohtuuttomista vaikutuksista ja tämä iso säästö jätettiin tekemättä, että minusta tätä isoa ajatusta ei kuitenkaan kannattaisi täysin haudata.

21.52 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin, varmasti sekä eläkeläisjärjestöjen että opposition vahvojen vaatimusten vuoksi tämän eläkeläisten asumistuen yhdistämisen tähän yleiseen asumistukeen ja siten erillisenä asumistukena lakkauttamisen hallitus joutui perumaan, ja siitä olemme tyytyväisiä. Mutta hallitus kuitenkin jäädyttää tämän asu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

mistuen enimmäisasumismenot, mikä näiden nousevien asumiskustannusten tilanteessa tosiasiaassa tarkoittaa leikkausta sekä yleiseen että eläkkeensaajan asumistukeen.

Edustaja Saarikko kyllä täällä ihan ansiokkaasti nosti esille tämän koko, voisi sanoa, asumistukijärjestelmän ongelmallisuuden ja sen ongelmallisuuden, kun sitä lähdetään miettimään vaikkapa suhteessa toimeentulotukeen, taikka siinä vaiheessa, kun henkilö esimerkiksi ottaa vastaan lyhytaikaista työtä. Todellakin se on varsinainen viidakko, ja olen samaa mieltä siitä, että tämä sosiaaliturvan uudistamista valmistellut SATA-komitea, joka kehotti tähän yksinkertaistamiseen, on kyllä varmasti lähtökohtaisesti oikeassa. Mutta se, että hallitus kiireessä oli sitten yhtäkkiä poistamassa kokonaan tämän eläkeläisten asumistuen ilman erillisiä vaikutusarvioita, olisi ollut kyllä aivan kohtuutonta.

Toivonkin, että tässä asumistukijärjestelmän selkeyttämisessä sekä hallitus että oppositio voisi tehdä tällä vaalikaudella hyvää yhteistyötä esimerkiksi siinä vaiheessa, kun mietitään erilaisia perustulo- tai perusturvatarkoituksia ja sitä, millä tavalla tämä asumistuki vaikuttaa vaikkapa sitten työn vastaanottamisen kannattavuuteen. Kristillisdemokraateilla on tässä oma kannustava perusturvamallinsa, jossa katsomme, että aina, kun ihminen ottaa vastaan työtä, on jätävä enemmän käteen kuin mitä sitten tuet ja verotus vievät niistä työllä hankituista euroista.

Mutta kaiken kaikkiaan kristillisdemokraatit ovat mukana tässä opposition yhteisessä (Puhemies koputtaa) vastalauseessa, ja äänestämme sen mukaisesti.

21.54 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Saarikko ansiokkaasti kertoi, mistä tässä on kyse, ja haluaisin siksi sanoa vielä esimerkiksi edustaja Essayahille, joka käytti termiä "poistanut" eläkkeensaajien asumistuen — hallitus meinasi näin hänen mukaansa tehdä — että tästä tulee hirveän helposti väärä mielikuva, että koko asumistuki olisi poistettu, vaikka olisi siirrytty yhtenäiseen järjestelmään, jossa nämä on yhdistetty. Toivoisin, että tämäntyyppisiä lausumia ei tulisi.

Sen sijaan edustaja Essayah nosti tärkeitä asioita esille siitä, miten tämä asumistukijärjestelmäkin voi vaikuttaa kohtuuhintaiseen asumiseen, ja minusta on tärkeää, että meillä on ollut täällä ministeri Tiilikaisen esittelemänä myös lainsäädäntö, missä tuetun asumisen kohtuuhintaisuutta pyritään edistämään niin, että esimerkiksi säätiöt eivät voi pumpata rahaa itselleen korkotoiminnalla tai sillä, että tekevät kohtuuttomia varauksia investointiin. Mutta tässä hallituksen korjatussa esityksessähän nyt oikeastaan tähän asumistukeen ei juurikaan tarvitse sitten tehdä leikkauksia. Ainoastaan tämä perusomavastuu nyt sitten vähän nousee, ja se tietysti hieman kirpaisee, mutta minusta on hyvä, että kuunnellaan kansalaisia ja silloin, kun on vaikeat ajat, koetetaan pitää siitä heikommasta ihmisestä huolta. On hyvä, että kaikkein pienituloisimpien asumistukeen ei nyt sitten tarvitse lainkaan puuttua.

21.56 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Paitsi että yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen yhdistämisestä olisi seurannut merkittävät säästöt erityisesti eläkkeensaajille, niin yhdistämisessä oli myöskin kyse kahden erilaisen järjestelmän lyömisestä yhteen samojen kriteerien alle. Minusta, kun puhutaan siitä, että mahdollisesti jatkossakin pitäisi tätä edelleen pohtia, on syytä erottaa, että on kyse erilaisista järjestelmistä, joista toinen tuki perustuu pysyvään tuen tarpeeseen ja toinen toivottavasti lyhytaikaiseen tuen tarpeeseen, esimerkiksi työttömyyden ja sairauden varalle. Tämä näin aluksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

Mutta sitten on sanottava, että sosiaali- ja terveysministeriö on koko syksyn valmistellut tätä vanhaa esitystä, ja nyt sitten yhtäkkiä viikossa he tekivät uuden esityksen, jopa niin, että Kela esimerkiksi ei lähettänyt näitä määräaikaistarkastuksia, koska eläkkeensaajan asumistuki piti todellakin lakkauttaa. Nyt sitten Kela on lähettänyt näitä kirjeitä kiireellä, mutta se voi johtaa siihen, että jonkun tuki ei tule tarkistettua sitten heti alkuvuodesta.

Hyvään lakiesitykseen kuuluu, että on arvioitu taloudellisia, yhteiskunnallisia ja yksiköön kohdistuvia vaikutuksia. Tässä esityksessä ei niin ole tehty. Minä toistan tämän, mutta tämä ei ollut minun suustani, vaan asiantuntijakuulemisessa Kuntaliitto nosti esille tämän, ja tämä pitää paikkansa: viikossa yhtäkkiä vene kääntyi, ja siinä nopeassa käännössä ei todella ole ennätetty tekemään minkäänlaisia vaikutusten arviointoja. Taas kerran täällä on sellainen esitys. Olen tänään jo useamman kerran tämän nostanut esille. Ja ei, tämä ei ole muotipuhe, muotisana, mitä haluaisi viljellä, en todella haluaisi viljellä, vaan tämä on fakta ja tosiasia, miten tässä ajassa esityksiä eduskunnalle tuodaan. Siitä meidän on kaikkien syytä ottaa opiksi.

Sitten näitten enimmäisasumismenojen osalta on todettava, että ne eivät nykyiselläänkään ole vuokrien tasolla. Itse asiassa tuen saajista 70 prosenttia ylittää jo nykyisellään enimmäismenot, joten oikeastaan on turha sanoa, että tämä ei nyt kaikkia tule koskettamaan, koska näin on jo nykyisellään. Ja on aina muistettava, että kun puhutaan asumistuen saajista, niin on aina kyse pienituloisista. Ei asumistukea saa, jos ei ole pienituloinen. Silloin pienilläkin muutoksilla — kun täällä taistellaan siitä, onko tämä nyt säästö vai ei ole säästö ja vaikuttaako tämä ihmisten elämään vai eikö vaikuta ihmisten elämään — aina kun on kyse pienituloisista ihmisistä ja sinne tehdään pienikin säästö, vaikutetaan ihmisen arkeen. On se sitten vaikka 9 euroa kuukaudessa, se 9 euroa on jostain otettava, ja se otetaan luultavammin sitten siitä, että ruokaa ostetaan vähemmän tai jätetään sitten jotain muuta hankkimatta.

No, sitten tässä on lisäksi vielä tämä tulosidonnaisuuden nostaminen, ja se tulee tarkoittamaan noin 1 900:aa tuensaajaa, jotka jäävät nyt ulkopuolelle. Tämä on yksi asia, joka nousi kuulemisessa esille, että se voi nostaa työn vastaanottamisen kynnystä, mikä ei tietenkään missään kohtaa ole kannattavaa. Sellaisia esityksiä meidän ei kannattaisi tuoda, jotka nostavat sitä työn vastaanottamisen kynnystä. Olen käsittänyt, että hallitukseen ei lähtökohtaisesti tätä halua, joten tämä olisi esimerkiksi siinä vaikutusten arvioinnissa kannatanut harkita vähän tarkemmin.

Sitten edustaja Saarikko sanoi täällä, että ei oikein päässyt selville siitä, onko asumistuen nostolla vaikutusta vuokriin. Me saimme kyllä erilaisia tutkimuksia, mutta tosiasia on, että tästä ei ole hirveän paljon tutkimuksia. Se, mitä näistä tutkimuksista esille nousi, on selvästi, että palveluasumisten osalta eläkkeensaajan asumistuen nosto nostaa myöskin näitten palveluasumisten vuokria. Siinä on selvä yhteys. Mutta yleisen asumistuen osalta näin ei voida suoraviivaisesti sanoa. Erityisesti kun me tiedämme jo nykyiselläänkin, että nämä enimmäisasumismenot eivät ole näitten vuokrien tasalla nykyäänkään, ei voida tehdä sellaista suoraa yhteyttä, että asumistuen nosto niitä nostaisi. Itse asiassa vuokrat ovat kasvaneet noin 3 prosentin vuositasolla joka tapauksessa riippumatta siitä, onko asumistuki noussut. Saimme myöskin kuulla asiantuntijakuulemisessa, että näin arvioidaan käyvän myöskin jatkossa siitä huolimatta, mitä nyt sitten tälle asumistukipäätökselle tapahtuu, eli vuokrat tulevat joka tapauksessa nousemaan, vaikkei asumistukea nostettaisikaan. Tämä on se elävä elämä, missä ihmiset elävät. Tämä meidän on tiedostettava ja tätä kuultava, kun päätöksiä teemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

22.01 **Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheenvuorossa sillä tavalla oli vähän väärää todistusta, että väitettiin, että missään ei ole otettu vaikutusten arviointia käyttöön. Aiemmin puhuttiin lapsilisien indeksistä, ja juuripa niittenkin kohdalla on tiukasti otettu heti jo siinä lain valmisteluvaiheessa esiin myöskin se, kuinka ne vaikuttavat sitten lapsiin ja lapsiperheköyhyyteen ja lapsiköyhyyteen. Joten ihan väärää tietoa ei kuitenkaan tarvitse millään tavalla olla täällä levittämässä.

Näissä puheenvuoroissa edelleenkin painottuvat tietysti tärkeät eurot ja niitten miinusmerkit siinä edessä, mutta on myös otettava se kokonaisuus huomioon sillä tavalla, että esimerkiksi omaishoitoon on nyt eläkeläistenkin hyväksi panostettu 75 miljoonaa euroa, ja muutenkin kaikkea kotihoitoon liittyvää on lisätty, myöskin veteraanien apuun ja tukiin on enemmän niihinkin panostettu. (Puhemies koputtaa) Joten otetaanko tämä kokonaisuus huomioon?

22.02 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä sanottava, että olen istunut voisoin sanoa melkein joka ainoassa sosiaali- ja terveystieteiden kokouksessa, jossa on käsitelty useampi hallituksen esitys, ja lähestulkoon poikkeuksetta esityksistä nousee asiantuntijakuulemisissa esille se, että vaikutusten arviointi on vähäinen, kuten esimerkiksi edellisessä kohdassa, jonka äsken täällä esille toin, eli tämän sairausvakuutuslain muuttamisessa, jossa siis on matkakorvauksia, lääkekustannuksia ja muita. Eli kyllä nyt täytyy sanoa, että en ihan puhunut kyllä perättömiä. Tämän voitte tarkistaa vaikka näistä kaikista asiantuntijalausunnoista siellä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Katainen, ja sen jälkeen puhelistaan.

22.03 **Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan kovasti kyllä sitä, että nimenomaan valiokunnan asiantuntemus puhuu täällä. Siksiäpä haluaisinkin tietää ja kysyä teiltä: onko näin, että lapsilisien indeksiasiaa ei ole otettu huomioon lapsivaikutusten arvioita? Onko juuri näin? Haluan teiltä ihan eksaktin vastauksen tähän.

22.04 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos on yksi asia kymmentä asiaa vastaan, niin ette voi sillä kumota sitä, mitä olen sanonut siitä, mikä on se valtavirta, mikä asiantuntijakuulemisissa esille nousee. (Timo Heinonen: Paljonko prosentteina?) Ette voi kumota sitä sillä, että tuotte yhden asian esille, jossa... (Välihuutoja) — Niin, olenko sanonut, että näin ei ole? Olen sanonut, että valtavirta on se. Valtaosassa asioista on tullut esille, että vaikutusten arviointi on jäänyt tekemättä, ja yksi esimerkki siitä on tässä nyt meillä käsitellyssä oleva asumistukilaki eläkkeensaajan asumistuen osalta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

22.04 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Saarikko ja edustaja Katainen jo kertoivat hyvin, mistä tässä on kysymys. Tässä on todella pyritty nykyisessä erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa mahdollisimman oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Tämähän ei koske lainkaan kaikkein pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

jia. Mielestäni kuitenkin kannattaa todeta, että kyllä meillä asumisen tukijärjestelmiä, jotka ovat erilaisia, tulee edelleen Suomessa pyrkiä kehittämään.

Toinen näkökulma on se, että asuminen on todella pääkaupunkiseudulla järkyttävän kallista. Toisaalta joissain osissa Suomea asunnot ovat jäämässä tyhjiksi. Tämä on iso ongelma, ja asumistuen määrä Suomessa on varsin korkea. Tuolla tarkastusvaliokunnassa on alustavasti lähdetty selvittämään tätä asumistuen rahoitusta ja tukien kokonaisuutta Suomessa. Mitään lopullista päätöstä tästä ei ole tehty, mutta tämä on varmaan yksi semmoinen asia, joka on syytä ottaa esille myöskin laajemmasta taloudellisesta näkökulmasta, toisaalta ihmisten asumisen kustannusten näkökulmasta. Tällainen tilanne, että meillä annetaan asumiskustannusten karata täällä pääkaupunkiseudulla ja syntyä asumiskustannuksiin suoraan kuplaa, on aika vaarallinen tilanne.

22.06 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Esittelypuheenvuoro yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen leikkauksista oli jo surullisen tuttu: ei ole kuultu kohde-ryhmiä, ei ole tehty vaikutusarvioita, ei tiedetä kuntavaikutuksia. Ymmärrän, että lakien säätäminen tältä pohjalta on kovin helppoa, mutta ihan kauhean kestäväällä pohjalla se ei ole. Niin kuin varmaan me kaikki tässä salissa olevat tiedämme, asiat usein ovat sellaisia, miltä ne näyttävät, ja nyt lakien valmistelu ei vain näytä kovin hyvältä. Ja se on se perus-syy, minkä takia vihreät lähtivät tekemään välikysymystä siitä, miten lait tänne tuodaan, millaiset taustat selvitetään, millaiset perustelut tehdään. Toivottavasti saamme hyvän ja laajan keskustelun aiheesta.

Mitä tulee sitten näihin kokonaisvaikutuksiin, täällä on käytetty puheenvuoroja siitä, että kokonaisvaikutuksia ei tiedetä tai eivät ne niin kovin pahoja ole. Ulkopuoliset tutkijat ovat arvioineet eläkeläisiin kohdistuvia leikkauksia, ja heidän mukaansa 80 prosenttia näistä leikkauksista kohdistuu niihin eläkeläisiin, joiden ansiot kuukaudessa ovat korkeintaan 1 300 euroa. Ja kun suomalainen keskieläke tällä hetkellä on noin 1 540 euroa, sanoisin aivan rehellisesti ja ilman sarvia ja hampaita, että leikkaukset kohdistuvat nimenomaan pienituloisiin suomalaisiin eläkeläisiin.

22.07 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus päätti luopua aiemmin suunnitelluista suurista ja suurta huolta aiheuttaneista leikkauksista tähän liittyen, mutta täytyy kyllä sanoa, että tästä prosessista ei voi kovin suuria tyyliipisteitä antaa. Erityinen huomio kiinnittyy näihin valiokunnan yhteisiin huomioihin lainvalmistelun tasosta, johon edustaja Järvinenkin puheenvuorossaan viittasi: siihen, että ei ole pyydetty lausuntoja tahoilta, joita lakiehdotus koskee eikä myöskään tehty näitä vaikutusarvioita esimerkiksi kuntien menoista. Ja todellakin tämäntyyppisissä esityksissä tulisi tätä paremmin varmistua siitä, että lainvalmistelun keskeiset laatuvaatimukset täytetään ja että myös sitten eduskuntakäsittelylle jää riittävästi aikaa, kuten tuolla mietinnössä todetaan.

Lopuksi totean sen, että tämän esityksen vaikutukset ovat kielteiset mutta kuitenkin koh-tuulliset pienet, 7,5—15 euroa kuukaudessa.

22.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Jos henkilölle käteen jäävä raha-määrä vähenee ja tuen ulkopuolella olevien ihmisten määrä lisääntyy, niin asumistuen enimmäisasumismenojen jäädytys on käytännössä leikkaus. Asumistuen ongelma on jo tällä hetkellä se, että tukea myönnettäessä hyväksyttävä vuokrataso on alhainen verrattuna markkinavuokriin ja jo nyt monet tuensaajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukea

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen. Toimeentulotuen pitäisi kuitenkin olla vain tilapäinen ratkaisu äkillisiin toimeentulon ongelmiin. Siksi etuuksien pitäisi olla sen verran korkeita, ettei säännölliseen toimeentulotukeen tarvitsisi turvautua. Nyt hallitus näillä monilla päätöksillään lisää toimeentulotuen asiakkuuksien määrää, ja samalla lisää myös säännöllisen toimeentulotuen asiakkaita.

Edustaja Katainen korosti täällä, että pitää katsoa kokonaisuuksia, ja kokonaisuutena voidaan kyllä todeta, että hallituksen päätökset lisäävät köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntyminen tulee lisäämään monella tavalla inhimillistä kärsimystä ja sosiaali- ja terveysmenoja, mutta se vähentää myös kotimaista kulutusta, sillä vähävaraisilla henkilöillä kaikki tulot menevät kulutukseen, ja kun tulot vähenevät, myös ostovoima heikkenee.

Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että valiokunta on tässä mietinnössä kirjannut, että esityksessä ei ole tehty vaikutusarviointia ja lakiesitys on valmisteltu liian kireällä aikataululla. Hyvä, että se on tähän kirjattu, sillä minä olen todella huolissani lainvalmistelun tasosta tällä hallituskaudella, sillä tällainen toimintatapa on enemmän sääntö kuin poikkeus. Hyvä, että edustaja Katainen löysi yhden lakiesityksen, jossa vaikutusarviointi on tehty, ja toivottavasti niitä on enemmänkin, mutta kyllä hyvin monesta lakiesityksestä ne puuttuvat ihan täysin. Tällainen lainvalmistelun taso ei herätä minkäänlaista luottamusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 127/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.